

Фінансовий моніторинг ФОП: загальні правила

Фінансовий моніторинг – це перевірка легальності фінансових операцій клієнтів банків і небанківських установ з метою запобігання відмиванню коштів, ухиленню від сплати податків, фінансуванню тероризму тощо. Банки зобов'язані проводити фінмоніторинг усіх клієнтів – як юридичних осіб, так і ФОП та фізичних осіб. Обов'язкові перевірки ініціюються насамперед коли платіж чи ряд платежів по сумі перевищує **400 000 грн** – при цьому банк уточнює джерело походження коштів і відповідність таких коштів звичайній діяльності клієнта. Але навіть дрібні операції можуть викликати запит – наприклад, неочікувані регулярні надходження, що не узгоджуються з попередніми даними про діяльність підприємця.

Коли банк може запросити документи

Банк може почати перевірку будь-якої операції або клієнта при сумнівних, з погляду банку, обставинах. Типові причини – великий разовий платіж, різке зростання оборотів, нетипова для ФОП діяльність або багато дрібних переказів від різних осіб. При цьому банк може запросити **підтверджуючі документи** про походження грошей. Зазвичай це:

- **Договори, акти, інвойси, рахунки-фактури тощо** – усі укладені контракти (зокрема з акцептованими актами виконаних робіт чи наданих послуг) і рахунки-фактури (інвойси) на суми надходжень.
- **Податкові документи** – копії декларацій ФОП, квитанції про сплату Єдиного податку та ЄСВ, довідки про доходи (за потреби), відомості про суми доходів ДФ, довідки з ПФ про суми враховані для страхового стажу (ОК) тощо.
- **Банківські виписки** та платіжні доручення – виписки по

рахунках, які покажуть рух коштів, в т.ч. в інших банках.

- **Інші документи** – документи про продаж чи оренду майна, довідки про зарплату, спадщину, виграші, подарунки тощо. Наприклад, продаючи товар чи орендуючи приміщення, ФОП має надати відповідний договір чи квитанцію.
- **Власне деталізоване пояснення** ФОП щодо характеру діяльності та причини нетипових операцій по рахунках тощо.

Надані документи мають бути належними, достатніми, щоб обґрунтовувати спірну транзакцію чи ряд фінансових операцій. Банк також може попросити додаткові пояснення економічної суті операцій та джерел / походження отриманих коштів.

Як підготуватись заздалегідь

Щоб мінімізувати ризик проблем з банком, слід заздалегідь упорядкувати документи і звітність. Рекомендується:

- **Оновити інформацію в банку** – переконатися, що в клієнтській анкеті зазначені актуальні дані: група платника ЄП, КВЕДи, контакти, паспортні дані, коректні планові обороти тощо.
- **Підготувати бізнес-презентацію** – коротко пояснити банку, як ви заробляєте, які товари чи послуги продаєте, показати приклади діяльності (сайт, соцмережі, рекламні оголошення).
- **Ведіть «чисту» бухгалтерію** – усі доходи та витрати фіксуйте вчасно. Для ФОП це означає укладати письмові договори з контрагентами і видавати акти/рахунки-фактури на кожну операцію.
- **Зберігайте підтвердження сплат** – квитанції про єдиний податок, ЄСВ, копії податкових декларацій чи виписки з

РРО. Ці документи доводять, що ви платите податки згідно із заявленим доходом.

- **Консультуйтеся з фахівцями** – за потреби залучіть бухгалтера чи адвоката. Експерт допоможе систематизувати документи та підготувати пояснення діяльності.

Дії, що викликають підозру

Банки звертають увагу на будь-які незвичні або непослідовні дії. Наприклад:

- **Операції поза бізнес-напрямом.** Якщо ваші надходження не відповідають КВЕДам ФОП (наприклад, айтишник отримує оплату «за товарні поставки») – це тривожний сигнал.
- **Різке зростання оборотів.** Неочікуваний стрибок доходів привертає увагу. Так само разові великі платежі чи велика кількість дрібних транзакцій від різних осіб викликають сумніви (банк може розцінити як можливу схему відмивання чи участі в дроп-операціях).
- **Часті платежі із призначенням «повернення боргу».** Якщо ФОП регулярно приймає кошти із таким призначенням, банк може оцінити це як протиправні фінансові операції або співучасть в подібних операціях.
- **Змішування фінансів бізнесу й особистих.** Використання особистого рахунку для переказів або регулярні надходження «з кишені» клієнта на рахунок ФОП банк трактуватиме як змішування коштів. Це також підвищує пильність моніторингу. Як і окрема увага податківців.
- **Суперечлива поведінка клієнта.** Невміння пояснити суті бізнесу чи плутаність у відповідях (незнання власних КВЕД, нервовість, агресія) трактують як спробу приховати інформацію. Інколи навіть помилка – використання шаблону відповіді, що не відповідає суті діяльності ФОПа

може мати наслідком припинення ділових відносин. Відмова надати документи або надання підозрілих документів зазвичай призводить до блокування рахунку.

Оформлення договорів, рахунків і призначення платежу

Правильне документування операцій знижує ризик запитів банку. Радимо:

- **Укладати письмові договори** – у договорі вкажіть предмет угоди, ціну, валюту, строки виконання та реквізити сторін. Наприклад, для зовнішньоекономічної діяльності обов'язковий валютний контракт, чітко вказання валюти та умов поставки.
- **Надсилати рахунки (інвойси)** – на кожен продаж товару чи послуги виписуйте акт виконаних робіт та/або рахунок-фактуру. Ці документи є основним підтвердженням законності надходжень. Так, і їх варто зберігати як для ДПС, так і для Фінмону.
- **Точно прописувати призначення платежу.** У призначенні має бути конкретика. Наприклад, «оплата за консультаційні послуги за договором №...», а не абстрактні фрази. Чітке формулювання допомагає банку пов'язати платіж з укладеним договором.
- **Уникати ризикових формулювань.** Зазначення у призначенні платежу слів на кшталт «bitcoin», «ETH», «обмін криптовалюти» майже гарантовано викличе червоний прапорець і навіть блокування. Також ігноруйте жаргонні записи. Краще використовуйте офіційні терміни та пояснення за договором.

Рекомендації для безпечної діяльності

Щоб не мати проблем із банком, дійте прозоро та послідовно:

- **Діяльність за КВЕД.** Здійснюйте лише ті операції, що відповідають вашому зареєстрованому профілю. Якщо займаєтеся торгівлею – отримуйте оплату за товари; для послуг – за послуги згідно з договорами.
- **Стабільність оборотів.** Намагайтеся триматися прогнозованих обсягів доходів. Раптові стрибки і падіння «світять» перевіркою.
- **Чітка бухгалтерія.** Ведіть облік доходів/витрат або використовуйте сервіс бухгалтерії. Операції повинні бути підкріплені документами, інакше банк може сумніватися в їх реальності.
- **Своєчасна сплата податків.** Платіть єдиний податок та ЄСВ вчасно, подавайте декларації. Регулярна і легальна сплата податків є знаком прозорості бізнесу. Банки перевіряють, чи відповідають доходи ФОП даним податкової.
- **Відкритість до спілкування з банком.** Якщо плануєте нетипову операцію (наприклад, значну суму чи новий вид діяльності), заздалегідь поінформуйте свого менеджера або службу підтримки. Можна уточнити, які документи підготувати. Прозора комунікація знижує ризик непорозумінь.

Що робити, якщо рахунок заблоковано

Якщо банк обмежив проведення операцій, дійте оперативно і з документами:

- **Зв'яжіться з банком** – дізнайтеся точну причину блокування та запитайте, які документи потрібні. Це перший крок після отримання повідомлення про фінмоніторинг.
- **Надайте всі запитані документи** – у відповідь від банку надійде перелік. Зазвичай просять договори з актами, рахунки-фактури, виписки по рахунках, податкову звітність ФОП, пояснення економічної суті операцій та документи про походження коштів (особливо якщо операція пов'язана з особистими грошима).
- **Пояснення операцій** – до кожної сумнівної транзакції підготуйте письмове пояснення, яке чітко обґрунтує, звідки кошти й за що вони сплачені. Відповіді повинні бути логічними та підтвердженими документами.
- **Співпрацюйте з банком** – якщо потрібні додаткові дані або уточнення, швидко реагуйте на запити. Вчасність і повнота інформації прискорюють розблокування.
- **Консультація з юристом** – якщо банк відмовляється розблокувати рахунок або причини незрозумілі, зверніться до фахівця з банківського права. Юрист допоможе оскаржити рішення чи захистити ваші інтереси.
- **Не затримуйте відповідь** до граничних строків. Адже така поведінка вказує на проблеми з обґрунтуванням.
- **Будьте помірно надлишковими** у спілкуванні з банком. Не надавайте тих документів, котрі можуть надати додаткові підстави для сумнівів або для нової перевірки.

Суворе дотримання цих правил та наявність усіх документів допоможе пройти фінмоніторинг успішно. Головне – бути відкритим та зрозумілим для банку, підкріплюючи кожен операцію документально.

Компанія «Вікторія» надає послуги підготовки та супроводу проходження фінансового моніторингу для ФОП та юридичних осіб.

Ми допомагаємо правильно оформити документи, підготувати пояснення для банку, усунути ризики блокування рахунків і вибудувати прозору систему фінансових операцій відповідно до вимог законодавства та банківського контролю.

Для отримання додаткової інформації звертайтеся за формою:

Ваше ім'я (обов'язково)

Ваш email (обов'язково)

Ваш номер телефону (обов'язково)

Ваше повідомлення